

Päätös Pyhäjoen yhteistarkkailusuunnitelman vesistötarkkailun hyväksymisestä vuosille 2019–2025 ympäristönsuojelulain 64 §:n mukaisesti

Tarkkailuvelvolliset

Pyhäjärven kaupunki, Kärämäen Vesihuolto Oy, Haapaveden Vesi Oy, Oulaisten kaupunki, Merijärven kunta, Pyhäjokisuun Vesi Oy, Pyhäsalmi Mine Oy, Kanteleen Voima Oy/Haapaveden voimalaitos, Valio Oy Haapavesi, Vapo Oy, Kanteleen Voima Oy/turvetuotanto, Turveruukki Oy, Megaturve Oy, Tmi Härmäläinen, AP-Peat Oy Konkurssipesä ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus/säännöstely.

Asian vireilletulo

Eurofins Ahma Oy on toimittanut tarkkailuvelvollisten puolesta Pyhäjoen kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelman vuosille 2019–2025 Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) hyväksyttäväksi 7.3.2018.

Toimintoja koskevat ympäristölupapäätökset

Yhdyskuntajätevedenpuhdistamoja koskevat lupapäätökset:

Pyhäjärvi PSY 86/07/2, Kärämäen Vesihuolto Oy PSAVI 151/2015/1, Haapaveden Vesi Oy PSY 67/08/2, Ouluainen PSY 29/05/2, Pyhäjokisuun Vesi Oy PPO-2008-Y-422-111, Merijärvi PPO 1101-Y-1660-121, Vattukylän koulu Ouyy 1192 A 171/29 ja Mieluskylän koulu PPO-2006-Y-432-111.

Teollisuuslaitoksia koskevat lupapäätökset:

Pyhäsalmi Mine Oy, Pyhäsalmen kaivos PSY 86/07/2, Kanteleen Voima Oy, Haapaveden voimalaitos PSAVI/177/2016/1 ja Valio Oy, Haapavesi, lauhdevedet PSAVI 126/2013/1.

Turvetuotantoalueita koskevat lupapäätökset:

Vapo Oy: Haaponeva PSY 3/07/2, Iso Lamminneva PSY 74/09/2, Kaatiaisneva PSAVI 96/2016/1, Kivineva PSY 70/06/2, Kuljunneva PSY 25/08/2, Kuuhkamonneva PSY 16/07/2, Märsynneva PSY 50/09/2, Patasuo PSAVI /91/21/1, VHO 13/0339/1, KHO 4022/1/13, Piipsanneva(osa) PSAVI 54/2015/1, Porkanneva PSY 39/07/2, VHO 07/0600/3, KHO taltio 327, Puutionneva PSAVI 2/11/1, Siloneva PSAVI 119/2014/1, Verkanneva PSAVI 111/2016/1 ja Äijönneva PSAVI 186/2015/1.

17.5.2018

Kanteleen Voima Oy: Ilkanneva PSAVI 119/11/1, Katajaneva PSAVI 135/2015/1, Kärämäenneva PSY 33/07/2, VHO 07/0601/3, KHO 326, Paalinneva PSAVI 13/2016/1 (lupa VHO:ssa), Puntarisuo PSY 5/09/2, Varpuneva PSAVI 77/2014/1, VHO 16/0180/1, KHO 6084 ja Veneneva PSAVI 114/10/1.

Turveruukki Oy: Lehtoneva PSAVI/117/2014/1, VHO/16/0240/1.

Megaturve Oy: Jahtavisneva PSAVI 12/2017/1 ja Marjaneva PSAVI 2/2018/1.

Tmi Hämäläinen: Palaneva PSY 95/06/2.

AP-Peat Konkurssipesä: Kärämäenneva PSY 33/07/2, VHO 07/0601/3, KHO 326.

Säännöstely, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus:

Piipsjärven säännöstely: Pohjois-Suomen vesioikeus 68/74/1 ja Maa- ja metsätalousministeriön kirje 4.11.1983.

Tarkkailusuunnitelman käsittely

Tarkkailusuunnitelmaa ei ole kuulutettu erillisenä asiakirjana ennen tämän päätöksen ratkaisua. Ympäristönsuojelulain 96 §:n mukaan tarkkailusuunnitelman kuulemisessa on noudatettava YSL 43 §:ää ja hallintolakia 434/2003. Hallintolain 34 §:n mukaan asia voidaan ratkaista asianomaista kuulematta, jos kuuleminen on ilmeisen tarpeetonta. Tässä tapauksessa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus toimivaltaisena viranomaisena katsoo, että esitetyssä suunnitelmassa ei ole tullut tarkkailuvelvollisten päätösten tarkkailumääräyksiin ja aikaisempaan tarkkailusuunnitelmaan mitään sellaista merkityksellistä muutosta, jonka vuoksi kuuleminen olisi tarpeen.

Tarkkailusuunnitelmasta pyydettiin lausuntoja alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisilta. Lausuntoja ei annettu määräaikaan mennessä tai lausuttiin, ettei tarkkailusuunnitelmasta ole huomautettavaa.

Tarkkailusuunnitelma

Käyttö- ja päästötarkkailu

Tarkkailuvelvollisten käyttö- ja päästötarkkailut on hyväksytty ympäristöluvista ja ne on esitetty toteutettavaksi annettujen lupamääräysten mukaisesti.

ELY-keskus on keskustellut turvetuottajien kanssa turvetuotannon käyttö- ja päästötarkkailuihin tarvittavista muutoksista. Uusi turvetuotannon tarkkailuohjeen mukainen ja alueen turvetuotannon päästötarkkailuja yhtenäistävä tarkkailusuunnitelma tullaan esittämään erikseen aluehallintovirastoon hyväksyttäväksi. Luonnos uudesta turvetuotanto-alueiden käyttö- ja päästötarkkailusuunnitelmasta on liitteenä 2.11.

Vesistötarkkailu

Vesistötarkkailu noudattaa aikaisemman yhteistarkkailun periaatteita ja muutoksia on tehty jonkin verran esimerkiksi havaintopaikkoihin ja näytteistä tehtäviin määrittäisiin.

Vuosittaisia ns. intensiivisen tarkkailun havaintopaikkoja on kolme ja niistä otetaan näytteitä 13 kertaa vuodessa. Lisäksi tarkkailussa hyödynnetään Pyhäjokisuun ympäristöhallinnon seuranta-aikavälien tulokset.

Alueellista tarkkailua on vuosittain yhteensä 11 havaintopaikasta kolme tai neljä kertaa vuodessa. Kolmen vuoden välein tehdään alueellista tarkkailua 35 havaintopaikassa kuormittajien lähivaikutusalueella maaliskuussa, heinäkuussa ja elokuussa vuosina 2019, 2022 ja 2025. Lisäksi muutoksena aikaisempaan tarkkailuun esitetään, että kaikissa vesistötarkkailun havaintopaikoissa mineraaliravinteet määritetään vain kasvukaudella.

Pohjaeläintarkkailua jatketaan Pyhäjoen kolmessa havaintopaikassa ja Haapajärvessä, kasviplanktonitarkkailua järvissä sekä piilevätarkkailua Pyhäjoen pääuomassa lähinnä jätevedenpuhdistamoiden lähialueilla. Biologiset tarkkailut toteutetaan kolmen vuoden välein vuosina 2019, 2022 ja 2025. Lisäksi Pyhäjärven sedimenttitutkimus tehdään vuonna 2022 ja samalla määritetään sedimentin piilevät Junttisjärven ja Kirkkoselän havaintopaikoista. Kalojen metallipitoisuuksia Pyhäjärvestä pyydytyistä ahvenista määritetään vuosina 2019, 2022 ja 2025.

Kalataloustarkkailu

Tarkkailusuunnitelmaan sisältyvän kalataloustarkkailun ratkaisee Lapin ELY-keskus erikseen annettavalla päätöksellä.

ELY-keskuksen ratkaisu

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus on tarkastanut Pyhäjoen kuormitus-, vesistö- ja kalataloustarkkailuohjelman vuosille 2019–2025 ja hyväksyy siihen sisältyvän vesistötarkkailun seuraavin muutoksin ja tarkennuksin:

- Vuosittaisessa intensiivisten havaintopaikkojen vesistötarkkailussa määritetään mineraaliravinteet ($\text{PO}_4\text{-P}$, $\text{NO}_2\text{+NO}_3\text{-N}$ ja $\text{NH}_4\text{-N}$) joka näytteenotokerralla.
- Taulukosta 9 on poistettava vuosittaisen alueellisen tarkkailun havaintopaikat.
- Vuotojoen havaintopaikkoja siirretään lähemmäksi Porkannevan ja Lehtonevan turvetuotantoalueita.
- Pyhäjokeen lisätään tai siirretään havaintopaikka Kaatiaisnevan turvetuotantoalueen laskuojan alapuolelle.

- Patasuon ja Kaatiasnevan vesistötarkkailua tehdään kuntoonpanovaiheessa vuosittain.
- Virtavesien pohjaeläinnäytteitä otetaan kolmelta koskelta kultakin 4 kpl 30 sekunnin potkuhaavinäytettä eli yhteensä 12 näytettä.
- Haapajärven pohjaeläintarkkailusta voidaan jättää pois matalat syvännepaikat.
- Kasviplanktontarkkailua ei tarvitse tehdä kuin heinä- ja elokuussa eli kesäkuun kasviplanktontarkkailu voidaan jättää pois.
- Kasviplanktontulokset siirretään EnvPhyto-laskentaohjelmasta Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään kasviplanktonrekisteriin.
- Piilevätarkkailun tulokset lähetetään prn-tiedostona ELY-keskukseen Omnidia-tietokantaan viemistä varten. Piilevärekisterin käyttöönoton jälkeen tulokset tallennetaan suoraan rekisteriin.
- Sedimenttitulokset tallennetaan KERTY-rekisteriin.
- Elohopeamäärytyksiin pyydettyjen ahventen tulee olla 15–20 cm mittaisia. Kalojen metallipitoisuudet tallennetaan KERTY-rekisteriin.
- Biologiset näytteenotot ja niiden taustatiedot kirjataan rekistereihin viimeistään kuukausi näytteenoton jälkeen.
- Konsultin tulee tallentaa vedenlaatutulokset Hertan vedenlaaturekisteriin (Vesla) heti tulosten valmistuttua, käytännössä viimeistään kahden viikon sisällä näytteenotosta. Sähköiseen tutkimustulokseen lisätään merkintä siitä, milloin tulokset on tallennettu vedenlaaturekisteriin.
- Vesistötarkkailun havaintopaikkojen nimet tulee olla tarkkailussa yhdenmukaiset Veslassa käytettyjen nimien kanssa.
- Laajojen tarkkailuvuosien raportteihin liitetään luettelo, josta selviää, minkä kuormittajan alapuolisesta havaintopaikasta on kyse. Lisäksi mukaan liitetään kartat, joihin on merkitty kuormittajien vesien purkureitit.

Tarkkailusuunnitelmaan tehdään tämän päätöksen mukaiset muutokset ja tarkennukset. Uusi päätöksen mukaisesti korjattu tarkkailusuunnitelma toimitetaan Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin ELY-keskuksiin, alueen kuntien

ympäristönsuojeluviranomaisille sekä tarkkailuvelvollisille viimeistään 31.7.2018.

Perustelut

Pyhäjoen vuosittaisen intensiivisen tarkkailun havaintopaikat ovat tarkkailussa mukana Pyhäjoen veden laadun kehityksen seuraamiseksi ja mineraaliravinteita on tarpeen tarkkailla kasvukauden ulkopuolellakin myös jatkossa näistä havaintopaikoista. Alueellisella tarkkailulla pyritään selvittämään kuormituksen vaikutuksia mm. rehevöitymiseen ja sillä perusteella voidaan epäorgaanisten ravinteiden tarkkailu alueellisen tarkkailun havaintopaikoilla rajata kasvukaudelle.

Taulukossa 9 on esitetty uudestaan taulukossa 7 esitetyt alueellisen vuosittaisen tarkkailun havaintopaikat. Korjaus taulukkoon 9 tulee tehdä, jotta ei aiheudu sekaannusta näytteenotossa tarkkailua toteutettaessa.

Turvetuotanto Vuohetojoella on vähentynyt. Jotta Vuohetojokeen kohdistuvan jäljellä olevan turvetuotannon kuormituksen vaikutuksia voidaan arvioida tarkemmin Vuohetojoen veden laatuun, on alueellisen tarkkailun alapuolisen havaintopaikan siirto lähemmäksi turvetuotantoalueita tarpeen. Myös yläpuolisen havaintopaikan sijainti on liian etäinen.

Kaatiasnevan lupakäsittelyssä antamassaan lausunnossa ELY-keskus edellytti, että Kaatiasnevan vaikutuksia tarkkaillaan laskuojassa ja laskuojan alapuolella Pyhäjoessa. Tarkkailusuunnitelmassa on esitetty Kaatiasnevan alapuolisena havaintopaikkana Venetpaloa (Py125), noin 3,5 km Kaatiasnevan laskuojan alapuolella. Kaatiasnevan vaikutusten tarkkailemiseksi tulee Pyhäjokeen lisätä uusi piste lähemmäksi laskuojaa. Vaihtoehtoisesti voidaan Venetpalon havaintopaikkaa siirtää lähemmäksi Kaatiasnevan laskuojaa. Havaintopaikkaa laskuojaan ei tarvitse kuitenkaan lisätä, koska ympäristöluvassa määrätty päästötarkkailu sisältää lähtevän veden pH:n ja sähkönjohtavuuden mittauksen jatkuvatoimisin laittein ja koska laskuoja laskee vain 250 metrin päästä Pyhäjokeen.

Turvetuotantoalueen kuntoonpanovaiheessa on joka vuosi vesistötarkkailua. Taulukosta 9 puuttuvat merkinnät Patasuon ja Kaatiasnevan kuntoonpanovaiheen vesistötarkkailusta.

Virtavesien pohjaeläintarkkailu muutetaan ympäristöhallinnon ohjeistuksen mukaiseksi. Tarkkailusuunnitelmassa esitetty pohjaeläinnäytteiden määrä on moninkertainen tekijän viittaamaan jokien ja järvien biologisen seurannan ohjeeseen nähden. Suunnitelmassa esitetään 16 pohjaeläinnäytettä/havaintoalue, kun ohjeen mukainen määrä on 4 näytettä/havaintoalue. Pyhäjoen alaosalle esitetään pohjaeläintarkkailua kolmelle koskelle (Virtalankoski, Haapakoski ja Hirsiperä) eli yhteensä otetaan 12 pohjaeläinnäytettä.

Haapajärvelle on esitetty kolmea pohjaeläintarkkailun havaintopaikkaa, joista yksi edustaa varsinaista syvänealuetta (syvyyttä >10 m). Haapajärvi

on pieni (348 ha) lyhytviipymäinen järvi, jossa yksi syvännealue on riittävä pohjaeläinten luokittelun tarpeisiin. Kaksi Haapajärven pohjaeläinpaikoista ovat matalissa (0-5 m) syvänteissä, joissa pohjaeläinten tilan arviointi ja luokittelu on epävarmaa. ELY-keskuksen mielestä Haapajärvestä voidaan jatkossa tarkkailla pohjaeläimiä yhdestä havaintopaikasta eli Haapajärven syvänteestä.

Kasviplanktontarkkailua esitetään tehtäväksi kesä-, heinä- ja elokuussa. Useimmissa vesistötarkkailuissa ja myös ympäristöhallinnon seurannoissa intensiiviseurannan ja maa- metsätalouden kuormituksen vaikutusten seurannan paikkoja lukuun ottamatta kasviplanktonnäytteet otetaan heinä- ja elokuussa. Pyhäjoen vesistötarkkailussakaan ei ole välttämätöntä ottaa kesäkuun näytteitä.

Biologiset tarkkailutiedot on tallennettava ympäristöhallinnon rekistereihin ja tarkkailusuunnitelmaan on hyvä lisätä käytettävät rekisterit kunkin tarkkailun kohdalle.

Kun biologiset näytteenotot ja niiden taustatiedot kirjataan rekistereihin viimeistään kuukausi näytteenoton jälkeen, pystytään rekistereistä tarkistamaan, että näytteenotto on toteutunut tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Tulokset tallennetaan sitten myöhemmin, kun ne ovat määritetty sovitun aikataulun mukaisesti.

Vesistötarkkailujen tulosten toimittamista koskevan kohdan vanhentunut tieto on korjattava. Nykyisin konsulttien kuuluu tallentaa tarkkailutiedot suoraan vedenlaaturekisteriin (Vesla). Tarkkailutuloksiin tehtävä merkintä tietojen rekisteriin siirrosta tarvitaan, koska Veslaan tallentamisessa on ollut puutteita.

Vesistötarkkailutulosten rekisteriin vientiä varten havaintopaikan nimi tulee olla sama kuin Veslassa, ettei sekaannuksia pääse syntymään. Nyt esitetyssä ohjelmassa on erilaisia yhdistelmiä havaintopaikoista ja tunnuksista. Tarvittaessa havaintopaikan nimen muuttamisesta Veslassa voidaan myös sopia ELY-keskuksen kanssa.

Havaintopaikat, näytekerat ja tulosten ympäristöhallinnon rekistereihin viennit olisi erityisen tärkeää olla oikein kirjattuna, koska kaikkia rekistereihin vietyjä vesistötarkkailun ja biologisen tarkkailun tuloksia käytetään vesienhoidon suunnittelussa hyväksi, erityisesti luokittelussa ja kuormituksen vähentämistarpeen arvioinnissa.

Tarkkailusuunnitelmassa on joitakin virheitä taulukossa, minkä kuormittajan alapuolisesta havaintopaikasta on kysymys. Selvyyden vuoksi on hyvä merkitä vain ensimmäinen alapuolinen piste kullekin kuormittajalle. Viimeistään ensimmäisen laajan tarkkailuvuoden raportissa tulee olla selvästi lueteltuna kunkin kuormittajan tarkkailun havaintopaikat lisättynä kartoilla, joista näkyvät purkureitit. Sen lisäksi, että tämä tietojen ja karttojen lisääminen auttaa raportin lukijaa, on siitä apua myös raportin laadinnassa.

Tarkkailusuunnitelman voimassaolo

Tämä tarkkailusuunnitelma on voimassa vuosina 2019–2025.

Tarkkailuvelvollisen on ryhdyttävä hyvissä ajoin ennen tämän tarkkailusuunnitelman voimassaolon päättymistä uuden suunnitelman laadintaan. Uusi tarkkailusuunnitelma on esitettävä viimeistään 31.10.2025 Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen hyväksyttäväksi.

Tarkkailusuunnitelmaan on tehtävä tarvittavat muutokset uusien ympäristölupamääräysten mukaisesti.

Sovelletut säännökset

Ympäristönsuojelulaki (527/2014) 64 §, 96 §
Hallintolaki (434/2003)

Käsittelymaksu ja sen määräytyminen

Maksu **2090 euroa**. Ei arvonlisäverollista myyntiä.

Alueellisten ELY-keskusten maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan maksu tarkkailusuunnitelman tai sen muutoksen hyväksymisestä on 55 euroa tunnilta. Tämän päätöksen tekemiseen on käytetty 38 tuntia työtä. Tarkkailuvelvolliset voivat sopia keskenään maksun jakamisesta. Maksu päätöksestä on lähetetty yhteistarkkailun yhteyshenkilölle Henna Ollakalle Oulaisten kaupunkiin.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion maksuperustelaki (150/1992)

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2018, 28.12.2017.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätös

Tämä päätös lähetetään kaikille tarkkailuvelvollisille sekä tiedoksi kuntien ympäristöviranomaisille, kalatalousviranomaiselle ja tarkkailusuunnitelman laatineelle konsultille.

Päätöksestä ilmoittaminen

Päätöksestä kuulutetaan Pyhäjärven, Käsämäen, Haapaveden, Oulaisten, Merijärven ja Pyhäjoen virallisilla ilmoitustauluilla sekä Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ilmoitustaululla.

17.5.2018

Lisätietoja päätöksestä

Ylitarkastaja Marjaana Eerola, puh. 040 510 7176.

Muutoksen haku

Tähän päätökseen tai päätöksestä perittävään maksuun saa hakea oikaisua Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Määräaika oikaisuvaatimuksen jättämiseen päättyy 18.6.2018.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty. Asian on esitellyt Ylitarkastaja Marjaana Eerola ja ratkaissut Ympäristönsuojeluyksikön päällikkö Juhani Kaakinen.

LIITTEET

Sähköinen hyväksymismerkintä
Oikaisuvaatimusosoitus

Tämä asiakirja POPELY/627/2018 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/627/2018 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Kaakinen Juhani 17.05.2018 10:06

Esittelijä Eerola Marjaana 17.05.2018 10:04